

OHJELMISTOYRITTÄJÄT RY

Valtiovarainministeriö

valtiovarainministerio@vm.fi

Lausuntopyyntö VM140:06/2013

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista ja laiksi valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta**Yleistä**

Ohjelmistoyrittäjät ry pitää lakiesityksen peruseriaatteita kannatettavina. Lain toteutustoimenpiteillä tuetaan kansalaisten ja yritysten mahdollisuutta asioida tehokkaasti ja luotettavasti julkisen hallinnon kanssa. "Yhden luukun" palvelumalli sekä digitaalisuuden ensisijaisuus ovat kiitettävästi ehdotuksessa esillä.

Pidämme erityisen tärkeänä, että VRK:n ja valtiokonttorin tukipalvelujen ja jatkossa käyttäjäorganisaatioiden asiointipalvelujen toteuttamisessa käytetään laajasti hyväksi yksityisen sektorin osaamista. Tältä osin esitämme, että lakiesityksen sanamuotoja muutetaan siten, että VRK:n ja valtiokonttorin tukipalvelujen järjestämistä vastuu korostuu.

Tukipalvelujen toteuttaminen ei sinänsä takaa sähköisten asiointipalvelujen yleistymistä. Lain perusteluteksteissä pitää korostaa, että käyttäjäorganisaatioilla on tukipalvelujen käytön lisäksi velvollisuus digitalisoida asiointipalveluitaan.

Yritysten uusien liiketoimintojen edistäminen ei sinänsä ole lakiin kirjattava asia. Esityksen perusteluosiossa toivoisi kuitenkin tuotavan paremmin esille, että yritysten viranomaisasioinnin helpottumisen lisäksi erityisesti palveluväylän hyödyntäminen tuo elinkeinoelämälle uusia liiketoimintamahdollisuuksia esimerkiksi eri lähteistä tulevan tiedon ja/tai omadatan aggregoinnin tuloksena.

Esityksen johdanto-osiossa on lueteltu muita kehittämiskohteita, jotka tulevat rakentumaan kansallisen palveluarkkitehtuurin päälle. Erityisesti Ohjelmistoyrittäjät

OHJELMISTOYRITTÄJÄT RY

ry haluaa nostaa esille kansallisen tulorekisterin, jonka toteuttaminen toisi hyötyä kaikille kansantalouden osapuolille.

Alla kommenttejamme hallituksen esityksen otsikoinnin mukaisesti

3.2. Toteuttamisvaihtoehdot

Valtorin ja tulevan VRK:n tukipalvelutoiminnon työ- ja vastuujaon on oltava selkeä. Käsillä olevan esityksen perustelut jättävät tulkinnanvaraisuutta ja voivat aiheuttaa kitkaa toiminnassa.

Julkisen hallinnon organisaatioiden velvoittaminen yhteisten tukipalvelujen käyttöön on tarpeen. Myös kunnallisten palveluiden osalta on yhteisten tukipalveluiden käyttövaatimusten oltava tiukat ja poikkeusten ehdottoman perusteltuja.

Tässä kohdassa puhutaan valtion järjestämisvastuulla olevista palveluista. Järjestämisvastuu-termiä olisi käytettävä myös muualla tekstissä. VRK:n ja valtiokonttorin osalta puhutaan muissa osissa tekstiä palvelujen tuottamisesta, mikä voidaan tulkita niin, että VRK ja valtiokonttori tekevät palvelut itse. Palvelujen järjestäminen korostaisi mahdollisuutta hankkia kehitystyötä ja/tai valmisohjelmistoja yksityisiltä toimijoilta.

3.3. Keskeiset ehdotukset

Tukipalvelujen järjestämisessä keskittäminen on kannatettavaa. Emme pidä VRK:ta huonona vaihtoehtona, mutta tulevaisuudessa mahdollisesti tarpeellisten muutosten vuoksi lain tasolla voitaisiin todeta ohjaavan ja valvovan viranomaisen (valtiovarainministeriö) tehtäväksi määritellä toimintojen "sijainti" tai vastuuviranomainen. Tässä yhteydessä olisi suositeltavaa huolellisesti perehtyä myös UK:ssa toteutettuun GDS-järjestelyyn (Government Digital Services) julkisten palvelujen kehittämisessä sekä Yhdysvalloissa vastaavaan 18F-yksikköön.

Kuten edellä on mainittu, pidämme tärkeänä, että tukipalveluja tuottaessa mahdollisimman paljon hyödynnetään yksityisen sektorin osaamista ja esim. innovatiivisia hankintoja. Vaikka VRK ja valtiokonttori eivät tuottaisi palveluja itse, ne tarvitsevat osaavaa henkilöstöä hankintoihin, ylläpitoon ja kehittämiseen

OHJELMISTOYRITTÄJÄT RY

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Pidämme positiivisena tavoitetta perustaa toiminta pitkälle avoimeen lähdekoodiin, avoimiin rajapintoihin ja kehittäjäyhteisötoimintaan. Avointa lähdekoodia ei kuitenkaan tule pitää ainoana mahdollisena ratkaisuperustana. Lisäksi tekijöiltä tulisi edellyttää yleisesti tunnettujen ohjelmistokielten käyttöä, jotta jatkokehitys ei rajautuisi liian harvoille osaajille. Myös valmisohjelmistojen käytön pitää olla mahdollista, kun se on laadullisesti perusteltua ja kustannustehokasta.

4.3. Taloudelliset hyödyt ja vaikutukset viranomaisten toimintaan

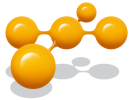
Taloudellisten hyötyjen aikaansaamiseksi korostamme sitä, että käyttäjäorganisaatiot on velvoitettava liittämään perustietovarantonsa palveluväylään, jotta ne ovat muiden viranomaisten asiointipalvelujen sekä yksityisen sektorin palvelukehityksen käytettävissä.

4.5 Vaikutukset yritysten toimintaan

Osion sisältö on vaikeaselkoinen. Yhtäältä puhutaan yritysten viranomaisasioinnista, jonka tulisi helpottua ja vähentää byrokratiaa merkittävästi esimerkiksi yritysten palvelunäkymän avulla. Toisaalta puhutaan edellisen kanssa sekaisin uusien liiketoimintojen mahdollistamisesta ja yritysten tarjoamien palvelujen esilletuomisesta. Nämä vaikutukset, yritysten toimintojen virtaviivaistaminen ja yritysten tarjoamat tuotteet/palvelut, tulisi erottaa selkeästi toisistaan tekstissä.

Korostamme, että yritysten on voitava tarjota tuotteitaan ja palvelujaan tuki- ja asiointipalvelujen rakentamiseen. Lisäksi yritysten on voitava hyödyntää perustietovarantoja ja tukipalveluja soveltuvin osin uusien palvelujen luomisessa ja esilletuomisessa.

Osion 4.5. toiseksi viimeisessä kappaleessa tuodaan esille termi "palvelualusta". Termin sisältöä on selkeytettävä, tarkoitetaanko palveluväylää vai suurempaa kokonaisuutta. Kaiken kaikkiaan on huolehdittava siitä, että palvelujen tuottaminen julkisessa hallinnossa ei synnytä epätervettä kilpailutilannetta yksityisen sektorin kanssa

OHJELMISTOYRITTÄJÄT RY

LAKI

3 § Yhteiset sähköisen asioinnin tukipalvelut

Perusteluosassa on tämän pykälän selityksissä mainittu, että asiointi julkishallinnon palveluissa tapahtuu kertakirjautumisella. Tämä sinänsä on erinomaista. Palvelunäkymän hyödyntäminen edellyttää kuitenkin vahvaa tunnistamista. Suureen osaan julkisistakin palveluista riittää heikko tunnistaminen eikä kaikkien kansalaisten ole mahdollista saada vahvan tunnistautumisen välineitä.

Kansalaisilla ja yrityksillä pitää olla mahdollisuus löytää ja hyödyntää saumattomasti myös heikkoa tunnistautumista edellyttäviä palveluita. Pykälän 1 momentissa mainittu heikon tunnistamisen kattava kokoamis- ja hallinnointipalvelu saattaa luoda tähän mahdollisuuden, mutta sen toiminnan kuvaaminen jää perusteluosiossa epämääräiseksi.

4 § Tukipalvelujen palvelutuottajat

Palvelutuottajan tehtävien tulisi olla "...järjestää, tuottaa, tarjoaa, ylläpitää ja kehittää..." Palvelutuottajan tehtäviin on 3 momentissa lisätty myös projekti- ja asiantuntijapalveluiden tuottaminen. Näidenkin osalta korostamme mahdollisuutta käyttää ostettuja yksityisiä palveluita tehtävän toteuttamiseen.

5 § Tukipalvelujen käyttö

Velvoitteet tukipalvelujen käytölle on ilmaistu turhan lievästi. Erityisesti tämä koskee kunnallisia toimijoita, joiden kohdalla on pitäydytty vain lakisääteisissä tehtävissä. Jotta kansalaisen palvelunäkymä tulisi hyötykäyttöön, kuntien käyttövelvoitteen on oltava vahva, koska kuntien palvelut muodostavat oletettavasti suuren osan kansalaisten tarvitsemista palveluista.

Yhteisten tukipalvelujen käyttämättä jättämisen pitäisi kaikilla hallinnon tasoilla olla selkeästi poikkeus normaalista ja hyvin perusteltu. Laaja käyttö varmistaa sen, että kansalaisen ja yrityksen ei tarvitse toimittaa tietojaan viranomaisille kuin kerran, mikä oli yksi palveluarkkitehtuurin tavoitteista.

Tässä yhteydessä on kuitenkin huomioitava se, että tunnistautumisvälineitä on oltava laajasti kansalaisten saatavilla ja että heikossa asemassa olevien kansalaisten palvelujen saanti varmistetaan.

OHJELMISTOYRITTÄJÄT RY

Yksityisten yritysten asioinnin viranomaisten kanssa pitäisi sujua jatkossa pääsääntöisesti palveluväylän kautta. Pidämme tätä hyvänä tavoitteena edellyttäen, että viranomaisen palvelut saadaan jouhevasti toimimaan palveluväylän välityksellä ja esimerkiksi valtuutukset yritysten osalta toimivat.

7 § Valtuutusten ja muiden tahdonilmaisujen rekisteröinti

Valtuutusten ja tahdonilmaisujen osalta useiden toimijoiden mahdollisuus ylläpitää tahdonilmaisuja koskevia tietoja saattaa aiheuttaa ristiriitatilanteita. Jos VRK välittää ko. tietoja, jää epäselväksi miten varmistetaan välitettävien tietojen luotettavuus.

12 § Palvelutuotannossa käsiteltävien tietojen luovuttaminen

Pykälässä todetaan, että kansalaisten tietoja voidaan luovuttaa poliisille yms. viranomaisille rikoksen ehkäisemistä ja selvittämistä varten. Huomautamme, että tiedustelulakia ollaan uusimassa ja laissa tulisi ottaa huomioon tiedustelulakiin todennäköisesti tulevat säännökset, kuten esimerkiksi massavalvonnan ehkäisemiseksi tarvittava oikeusistuimen antama lupa tietojen luovuttamiseen.

16 § Häiriötilanteet ja -ilmoitukset

Teksti vaatii muokkausta notifikaatioiden osalta, jotta se vastaa uutta tietosuojasetusta (GDPR) sekä joidenkin käyttäjäorganisaatioiden osalta uutta verkko- ja tietoturvadirektiiviä (NIS).

Helsingissä, 8.1.2016

Rasmus Roiha
Toimitusjohtaja
Ohjelmistoyrittäjät ry